

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

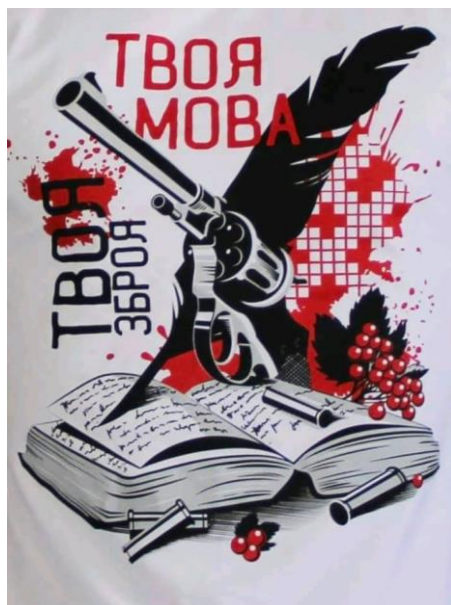
**ДЕРЖАВНА СЛУЖБА УКРАЇНИ З НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ
ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ**

МОВА — КОРДОН НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

**ЗБІРНИК ТЕЗ ДОПОВІДЕЙ
ІІІ ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ**

21 ЛЮТОГО 2025 РОКУ

Львів 2025

«Мова — кордон національної безпеки»: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Львів, 21 лютого 2025 року. Львів: ЛДУ БЖД, 2025. 382 с.

РЕДКОЛЕГІЯ:

*Василь ПОПОВИЧ, доктор технічних наук, професор;
Роман ЛАВРЕЦЬКИЙ, кандидат історичних наук, доцент;
Ігор КОВАЛЬ, кандидат педагогічних наук;
Ярослав ІЛЬЧИШИН, кандидат педагогічних наук;
Лідія ВЕРБИЦЬКА, кандидат філологічних наук;
Ірина БАБІЙ, кандидат педагогічних наук;
Тетяна БОТВИН, доктор філософії, доцент;
Мар'яна ГДАКОВИЧ, кандидат філологічних наук, доцент;
Тетяна КОНІВІЦЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент;
Марина КУЛЬЧИЦЬКА, кандидат філологічних наук, доцент;
Олександра ПАЛЬЧЕВСЬКА, кандидат філологічних наук, доцент;
Галина ХЛИПАВКА, кандидат педагогічних наук;
Ольга ШЕЛЮХ, кандидат філологічних наук, доцент.*

Збірник укладено за тезами доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції «Мова — кордон національної безпеки» 21 лютого 2025 року.

Матеріали друкуються українською, польською та англійською мовами.

Збірник містить матеріали таких тематичних секцій:

- Секція 1. Мова і національна психологія. Мова як інструмент гібридної війни.
- Секція 2. Національні мови і культури в їх специфіці та взаємодії. Українська мова у світі.
- Секція 3. Актуальні проблеми викладання української мови у вищій школі.

За точність наведених фактів, самостійність наукового аналізу та нормативність стилістики викладу, а також за використання відомостей, що не рекомендовані до відкритої публікації, відповідають автори матеріалів та їхні керівники.

©ЛДУ БЖД, 2025

2. Мирилки – Мала сторінка.
<https://mala.storinka.org/%D0%B7%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BA%D0%B8-%D1%80%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D1%85-%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%BE%D0%BA.html>
3. Природа і функції мови. Місце української мови серед мов світу.
http://ni.biz.ua/14/14_11/14_117637_priroda-i-funktsii-movi-mistse-ukrainskoi-movi-sered-mov-svitu.html
4. Руденко О.М., Абрамова Д.С. Генеза та розвиток державної мовної політики України.
https://pumo.stu.cn.ua/wp-content/uploads/2023/02/10_genesis-and-development-of-the-state-linguistic-policy-in-ukraine_2018.pdf
5. Шумейко О. А. Значення мови для саморозвитку особистості в сучасному українському просторі.
https://dSPACE.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16939/1/Shumeyko_117-121.

УДК 351.746.1

МОВА – ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ

Тетяна ЛИПЧЕНКО

Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

Мова є не лише інструментом спілкування, а й важливим елементом національної безпеки будь-якої держави. Українська мова, визначена Конституцією України як єдина державна, займає особливе місце в системі національної безпеки країни, адже вона не тільки відображає культуру та історію, але й є основою для збереження та зміцнення державної суверенітету.

Згідно з Конституцією України, українська мова визначена як єдина державна. Це означає, що вона має функціонувати у всіх сферах суспільного життя, від освіти і науки до політики і економіки. Важливою є роль держави у забезпеченні всебічного розвитку та використання української мови на всій території країни. Це включає в себе підтримку та популяризацію української мови, а також

забезпечення її доступності для всіх громадян. Відповідно, держава несе обов'язок надавати можливості для вивчення та розвитку української мови як основного засобу комунікації в країні [1].

Важливість української мови виходить за межі її використання у повсякденному житті та культурному просторі. Вона має значну роль і в контексті національної безпеки, адже є однією з основних складових збереження національної ідентичності. Мова є могутнім інструментом, що допомагає формувати національну свідомість, сприяє єдності та згуртованості громадян. Водночас, українська мова виступає як бар'єр проти зовнішнього впливу, зокрема в умовах сучасних інформаційних війн та пропагандистських атак, мета яких — підрив національної єдності та цілісності. Важливою є небезпека поширення іноземних мов, зокрема мови агресора, яка може стати інструментом для послаблення суспільної солідарності, а отже, й загрози для стабільності та безпеки держави. Систематичне використання таких мов може призвести до поступової деградації національної культури та історичної пам'яті, що створює серйозні ризики для державного суверенітету та цілісності нації.

Мова, крім своєї культурної та соціальної функції, виступає важливим інструментом державного контролю над комунікаційними процесами та інформаційними потоками, що є надзвичайно важливим в умовах сучасних геополітичних викликів. Вона є одним із основних механізмів забезпечення інформаційної безпеки країни, адже через мову регулюється не тільки внутрішня комунікація, але й вплив на зовнішні інформаційні потоки, що можуть бути спрямовані на маніпулювання суспільною свідомістю. У цьому контексті поширення української мови в усіх сферах життєдіяльності має не лише культурне, а й політичне значення, оскільки сприяє зміцненню національної ідентичності та незалежності держави. Вживання української мови на всіх рівнях — від освіти до медіа, від публічних установ до приватних розмов — забезпечує збереження та розвиток національних цінностей, сприяючи створенню середовища, яке захищає суверенітет країни та її інформаційну безпеку. Таким чином, мова є не лише засобом комунікації, але й важливим елементом національної безпеки, що допомагає Україні захищати свою незалежність в умовах глобалізації та гібридних загроз.

Забезпечення функціонування української мови на всіх рівнях державного управління та суспільного життя є не лише культурним

обов'язком, а й стратегічно важливим елементом національної безпеки. Мова в умовах сучасної глобалізації та геополітичної напруги виступає важливим фактором, що визначає здатність держави зберігати свою незалежність, контролювати інформаційні потоки та захищати свою культурну та політичну ідентичність. Важливість цього завдання полягає не тільки у формуванні національної свідомості громадян, але й у забезпеченні стійкості держави до внутрішніх та зовнішніх загроз, зокрема інформаційних атак, які можуть спрямовуватись на піддрив державного суверенітету.

Пріоритетне впровадження української мови на всіх рівнях функціонування держави вимагає комплексного підходу, що охоплює не лише законодавчі ініціативи, а й ефективну практичну реалізацію мовної політики через відповідні державні, соціальні та економічні механізми. Законодавчі заходи, безумовно, повинні стати основою для формування мовного середовища, яке забезпечить домінування української мови у публічному житті та адміністративних процесах. Зокрема, варто зосередитися на створенні чіткої юридичної бази для використання української мови в бізнесі, освіті, медіапросторі, державному управлінні. Однак ці заходи повинні бути доповнені реальними, практичними ініціативами, спрямованими на забезпечення ефективної інтеграції української мови в усі сфери життя, включаючи економічну та культурну діяльність, а також міжнародні відносини.

У сфері освіти пріоритетним є не лише формальне навчання української мови, але й створення таких умов, які б забезпечували глибоке занурення в мовне середовище з самого раннього віку. Враховуючи глобальні виклики, що стоять перед Україною, освітня система повинна стати основним інструментом формування національної свідомості та зміцнення державної єдності.

У бізнес-сфері важливим кроком є стимулювання компаній до використання української мови в комунікаціях з клієнтами та партнерами. Це може бути досягнуто через систему державних заохочень та регулювання мовного ландшафту, де українська мова буде мати не тільки культурну, а й економічну вигоду для бізнесу. Для цього потрібно запровадити фінансові стимулювання для тих компаній, які активно сприяють поширенню української мови в рекламі, документації та обслуговуванні клієнтів, що водночас сприятиме розвитку національної економіки.

Мовна політика в сфері державної служби повинна ґрунтуватися на суворому дотриманні мовних стандартів, де українська мова є мовою спілкування в усіх органах державної влади та організаціях. Окрім того, важливо не лише встановлювати мовні норми, а й забезпечувати постійне підвищення мовної компетентності працівників через спеціалізовані тренінги та курси.

Медіапростір є особливо важливою сферою, де українська мова повинна не лише домінувати, а й активно інтегруватися в міжнародний контекст. З метою захисту інформаційної безпеки, державна політика має передбачати стимулювання створення україномовних медіапродуктів, підтримку незалежних ЗМІ, а також збільшення частки україномовного контенту в телевізійних і радіоетерах.

Забезпечення функціонування української мови на всій території України є запорукою не лише культурної та мовної, а й політичної, економічної та інформаційної незалежності. Лише в такому випадку ми зможемо повною мірою захистити наші національні інтереси та протистояти зовнішнім загрозам, що виникають в умовах глобалізації та гібридних війн.

Таким чином, українська мова є не лише символом національної ідентичності, а й потужним інструментом, що забезпечує національну безпеку. Важливість її розвитку та функціонування на всіх рівнях неможливо переоцінити. Наше майбутнє залежить від того, наскільки сильною буде наша мова, адже вона є тим кордоном, який забезпечує стабільність, незалежність та безпеку нашої держави.

ЛІТЕРАТУРА

1. Закон України про забезпечення функціонування української мови як державної. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
2. Національна безпека і оборона. № 9 (93). 2007. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/journal/ukr/NSD93_2007_ukr.pdf
3. Пірен М.І. Сучасна українська політико-владна еліта і проблеми національної самоідентифікації. Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». 2017, 18. С. 16 – 20.
4. Особливості просторово-територіальної ідентифікації населення України. URL: <https://dif.org.ua/article/osoblivosti-prostorovo-teritorialnoi-identifikatsii-naselennya-ukraini>